DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)
12. december 1990 *

I sag C-302/88,

angående en anmodning, som Gerechtshof, Haag (Nederlandene), i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Hennen Olie BV

mod

Stichting Interim Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten og **den nederlandske stat,**

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-Traktatens artikel 34,

har

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, G. F. Mancini, og dommerne T. F. O'Higgins og C. N. Kakouris,

generaladvokat: G. Tesauro
justitssekretær: ekspeditionssekretær D. Louterman

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Hennen Olie BV ved advokat T. R. Ottervanger, Bruxelles,

— den nederlandske regering ved fungerende general-secretaris i Udenrigsministeriet H. J. Heinemann som befuldmægtiget,

* Processprog: nederlandsk.

— Stichting Interim Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten ved advokaterne A. J. Braakmann og P. Glazener, Rotterdam, og

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved R. Barents, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at den nederlandske regering ved M. A. Fierstra som befuldmægtiget, Hennen Olie BV, Stichting Interim Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten og Kommissionen har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 8. november 1989,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 6. juni 1990,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 6. oktober 1988, indgået til Domstolen den 14. oktober s.å., har Gerechtshof, Haag, i medfør af EØF-Traktatens artikel 177 forelagt to præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-Traktatens artikel 34 med henblik på at afgøre, om en national ordning til gennemførelse af Rådets direktiv 68/414/EØF af 20. december 1968 om forpligtelse for EØF's medlemsstater til at opretholde minimumslagre af mineralolie og / eller mineralolieprodukter (EFT 1968 II, s. 575, herefter benævnt »direktivet«) er forenelig med denne traktatbestemmelse.

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag anlagt af selskabet Hennen Olie BV med hjemsted i Nederlandene, der forhandler mineralolieprodukter, mod Stichting Interim Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten (midlertidigt centralt organ for oprettelse af lagre af mineralolieprodukter, herefter benævnt »ICOVA«).

3 Kongeriget Nederlandene gennemførte direktiv 68/414 ved Wet Voorraadvorming Aardolieprodukten (lov om oprettelse af lagre af mineralolieprodukter, *Staatsblad* 1976, s. 569, herefter benævnt »loven«). Ifølge loven er virksomheder, som bringer mineralolieprodukter på markedet i Nederlandene, forpligtet til at oprette lagre heraf. Lagrene skal være af en størrelse, der svarer til en bestemt procentdel af de mineralolieprodukter, som det forudgående år er bragt i omsætning på det nederlandske hjemmemarked. De til andre lande eksporterede mængder tages derimod ikke i betragtning ved fastsættelsen af lagrenes størrelse.

4 Ifølge loven kan oplagringspligten med frigørende virkning på vilkår, der fastsættes af økonomiministeren, helt eller delvis overdrages til tredjemand. ICOVA blev stiftet den 7. september 1978 med det formål at opfylde sine medlemmers pligt til at oprette lagre. Med virkning fra 1. oktober 1980 fik de virksomheder, der havde pligt til at oprette lagre, tilladelse til at overdrage opfyldelsen af denne pligt til ICOVA.

5 De virksomheder, der er tilsluttet ICOVA, dækker sammenslutningens omkostninger ved opretholdelsen af de nævnte lagre ved at indbetale et bidrag »verplichte voorraadafdracht« (herefter benævnt bidraget), som fastsættes på grundlag af den mængde mineralolieprodukter, de sælger på hjemmemarkedet. Da de eksporterede mineralolieprodukter ikke tages i betragtning ved fastsættelsen af omfanget af oplagringspligten, er de tilsluttede virksomheder ikke forpligtet til at betale bidrag for de produkter, de eksporterer for egen regning.

6 Det fremgår af sagen, at selv om der ikke består nogen lovbestemt pligt hertil, vælter de virksomheder, der er tilsluttet ICOVA, i praksis bidraget over på deres kunder, idet de indregner det i salgsprisen.

7 Det fremgår af forelæggelsesdommen, at de i Nederlandene etablerede forhandlere af mineralolieprodukter, som hos ICOVA's medlemmer købte produkter, der var bragt på markedet i Nederlandene, til en pris inklusive oplagringsomkostninger,

efter den 1. oktober 1980 ved eksport af disse produkter i konkurrencemæssig henseende var ringere stillet end ICOVA's medlemmer. Sidstnævnte skulle nemlig ikke i den nævnte periode betale bidrag for produkter, som de selv eksporterede. Ifølge forelæggelsesdommen kunne denne ufordelagtige position begrænse de berørte forhandleres eksportmuligheder.

8 Med virkning fra 1. januar 1981 kunne de eksporterende forhandlere, der ikke var tilsluttet ICOVA, få tilbagebetalt bidraget på visse betingelser. Som følge af en ændring af loven blev ICOVA den 1. januar 1987 afløst af et permanent organ, COVA, hvilket indebar, at de forskellige konkurrencevilkår for virksomhederne, alt efter om de var tilsluttet ICOVA eller ikke, blev udlignet. Ifølge den nye ordning sikres finansieringen af oplagringen ved en oplagringsafgift, der opkræves af det nationale skattevæsen, og som tilbagebetales ved eksport af produkterne.

9 Hennen Olie leverer ikke mineralolieprodukter til det nederlandske marked og er derfor ikke omfattet af oplagringspligten. Ved, med henblik på eksport, at købe mineralolieprodukter, der var bragt på det nederlandske marked af ICOVA-medlemmer, kunne Hennen Olie indtil den 1. januar 1981 ikke over for ICOVA gøre krav på tilbagebetaling af det bidrag, der var indregnet i salgsprisen for disse produkter. Herefter fik selskabet mulighed for indtil den 31. december 1986 at opnå en sådan tilbagebetaling, dog kun på visse betingelser.

10 Hennen Olie anlagde ved Arondissementsrechtsbank, Rotterdam, erstatningssag mod ICOVA, idet selskabet gjorde gældende, at den forskelsbehandling, det havde været udsat for, fordi det ikke var tilsluttet ICOVA, bl. a. er i strid med Traktatens artikel 34. Arrondissementsrechtsbank afsagde frifindelsesdom, som Hennen Olie indankede til Gerechtshof, Haag, der har udsat sagen på Domstolens besvarelse af følgende præjudicielle spørgsmål:

1) Skal EØF-Traktatens artikel 34 fortolkes således, at en national lovbestemt ordning som den ovenfor beskrevne er i strid med denne bestemmelse?

2) Er det herved af betydning, om ovennævnte forskel i konkurrencevilkårene helt eller delvis ophæves ved tilbagebetaling af ovennævnte VVA-bidrag, uden at den pågældende medlemsstat selv har indført en sådan tilbagebetalingsordning?

11 Vedrørende de faktiske omstændigheder i hovedsagen og retsforhandlingernes forløb samt indlæggene for Domstolen henvises i øvrigt til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende, såfremt det på de enkelte punkter er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

12 Med disse spørgsmål ønsker den nationale ret i det væsentlige afgjort, om artikel 34 er til hinder for, at forhandlere, der ikke er tilsluttet ICOVA, og som ønsker at eksportere mineralolieprodukter, indkøbt på hjemmemarkedet, ikke — eller kun på visse betingelser — hos ICOVA kan opnå tilbagebetaling af de til dette organ indbetalte bidrag, når henses til, at der ikke udøves forskelsbehandling mellem produkter bestemt til eksport og produkter, der sælges på hjemmemarkedet.

13 Indledningsvis bemærkes, at sagen rejser spørgsmålet, om foranstaltninger truffet af et organ som ICOVA er omfattet af forbuddet efter artikel 34.

14 Det bør herved påpeges, at ICOVA på det for sagen relevante tidspunkt var det eneste organ, der optrådte som »tredjemand« efter betydningen i den ovennævnte nederlandske lov, og at det blev oprettet med henblik på at udføre de ifølge loven pålagte opgaver, nemlig opretholdelsen af lagre af mineralolieprodukter for medlemmernes regning. ICOVA spillede således en væsentlig rolle i forbindelse med forvaltningen af de nederlandske olielagre og opfyldte derfor, i væsentligt omfang, Nederlandenes forpligtelser i henhold til direktivet.

15 Det fremgår af sagen, at ICOVA var underlagt offentlig kontrol og offentlige retningslinjer, selv om organet ikke formelt udgjorde en del af statsadministrationen. Bestyrelsesmedlemmerne blev udnævnt af økonomiministeren, der ligeledes var be-

føjet til at meddele ICOVA bindende instrukser, opløse organet og godkende dets budgetforslag og årsregnskab.

16 Det bemærkes, at retsakter fra et organ, der — uanset sin juridiske status — er undergivet en sådan statskontrol, må anses for »foranstaltninger« i den i Traktatens artikel 34 forudsatte betydning, såfremt retsakterne kan påvirke handelen mellem medlemsstater.

17 Herefter skal der henvises til Domstolens praksis (jf. bl. a. dommen af 7. februar 1984, Jongeneel Kaas, 237/83, Sml. s. 483), hvorefter artikel 34 tager sigte på nationale foranstaltninger, hvis formål eller virkning særlig er at hindre eksporthandelen og således skabe forskelsbehandling mellem handelen på hjemmemarkedet i en medlemsstat og dens eksporthandel, således at der herved sikres den pågældende medlemsstats indenlandske produktion eller hjemmemarked en særlig fordel. I den foreliggende sag vedrører den af Hennen Olie påståede forskelsbehandling imidlertid kun de produkter, der eksporteres af, på den ene side, ICOVA-medlemmer og, på den anden side, andre virksomheder. En sådan forskelsbehandling mellem to kategorier af eksportører kan ikke være i strid med artikel 34, idet der er tale om særlige omkostninger i forbindelse med oplagringen af mineralolie og/eller mineralolieprodukter.

18 De forelagte spørgsmål skal herefter besvares med, at EØF-Traktatens artikel 34 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en ordning, hvorefter forhandlere, som ikke er tilsluttet et organ oprettet med det formål at opfylde medlemmernes forpligtelser i henhold til den nederlandske lov til gennemførelse af Rådets direktiv 68/414, og som ønsker at eksportere produkter, indkøbt på hjemmemarkedet, ikke — eller kun på visse betingelser — kan opnå tilbagebetaling af bidrag, indbetalt til organet, såfremt der ikke herved udøves forskelsbehandling mellem produkter bestemt til eksport og produkter, der sælges på den pågældende medlemsstats hjemmemarked.

19 Kommissionen har yderligere anført, at Traktatens artikel 95 eventuelt kan finde anvendelse på afgifter, der, selv om de ikke indebærer en forskelsbehandling, ikke desto mindre kan begrænse samhandelen inden for Fællesskabet.

20 Det bemærkes i denne forbindelse, at den nationale ret ikke har forelagt spørgsmål vedrørende anvendelsen af Traktatens artikel 95, og at det heller ikke fremgår af de faktiske omstændigheder eller af de af parterne fremførte argumenter under retsforhandlingerne, at den manglende eller betingede tilbagebetaling af bidraget i den foreliggende sag kan anses for opkrævning af afgifter, jf. artikel 95. Domstolen finder det derfor ufornødent at gå nærmere ind på dette principielle spørgsmål, som Kommissionen har rejst.

Sagens omkostninger

21 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen og af den nederlandske regering, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling),

vedrørende de spørgsmål, som Gerechtshof, Haag, har forelagt ved dom af 6. oktober 1988, for ret:

EØF-Traktatens artikel 34 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en ordning, hvorefter forhandlere, som ikke er tilsluttet et organ oprettet med det formål at opfylde medlemmernes forpligtelser i henhold til den nederlandske lov til gennemførelse af Rådets direktiv 68/414/EØF af 20. december 1968, og som ønsker at eksportere produkter, indkøbt på hjemmemarkedet, ikke, — eller kun på

visse betingelser — kan opnå tilbagebetaling af bidrag, indbetalt til organet, såfremt der ikke herved udøves forskelsbehandling mellem produkter bestemt til eksport og produkter, der sælges på den pågældende medlemsstats hjemmemarked.

Mancini O'Higgins Kakouris

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 12. december 1990.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

G. F. Mancini
Formand for Sjette Afdeling